

ETELÄKÄRJEN YMPÄRISTÖTERVEYDEN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2020-2024

Käännös

Hyväksytty Eteläkarjen ympäristöterveyslautakunnassa 5.11.2019 (Etyt 43 § 5.11.2019)

Päivitys 2021 hyväksytty Eteläkarjen ympäristöterveyslautakunnassa 5.11.2020 (32 §)

Päivitys 2022 hyväksytty Eteläkarjen ympäristöterveyslautakunnassa 4.11.2021 (46 §)

Päivitys 2023 hyväksytty Eteläkarjen ympäristöterveyslautakunnassa 3.11.2022 (34 §)

Sisällysluettelo

1. YLEISTÄ.....	3
OSA I: YMPÄRISTÖNTERVEYDENHUOLTO	3
1.1 LAINSÄÄDÄNTÖ JA VALVONNAN TARKOITUS.....	3
1.2 VALVONNAN VOIMAVARAT JA TEHTÄVÄT	4
1.2.1 Henkilöstö ja tehtävät	4
1.2.2 Muutoksia toimintaympäristössä.....	4
1.2.3 Voimavarojen käyttö.....	5
1.2.3 Koulutus.....	7
1.2.4 Valvontakohderekisteri	7
1.3 VALVONNAN MAKSULLISUUS.....	8
1.4 VIESTINTÄ	8
1.5 HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN	9
1.6 HALLINNOLLISET PAKKOKEINOT JA RANGAISTUSSEURAAMUKSET	9
2. VALVONTAKOhteet	10
2.1 ELINTARVIKELAIN MUKAISET KOhteET	10
2.2 TERVEYDENSUOJELULAIN MUKAISET KOhteET	10
2.3 TUPAKKALAIN MUKAISET KOhteET.....	11
2.4 LÄÄKELAIN MUKAISET KOhteET.....	11
2.5 MUUN LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISET KOhteET.....	11
3. TARKASTUSTEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	11
3.1 TARKASTUSTIHEYS JA RISKINARVIOINTI.....	12
3.1.1 Elintarvikevalvonta.....	12
3.1.2 Terveystarkastusvalvonta.....	13
3.1.3 Tupakkavalvonta	13
3.1.4 Nikotiinivalmisteiden valvonta	13
3.2 VALVONNAN SISÄLTÖ JA TOTEUTUS	13
3.2.1 Elintarvikevalvonta.....	14
3.2.2 Terveystarkastusvalvonta.....	14
3.2.3 Tupakkavalvonta	15
3.2.4 Nikotiinivalmisteiden valvonta	15
3.2.5 Tarkastuksiin käytettävä aika	15
3.3 TARKASTUSPÖYTÄKIRJA	15
3.4 VALVONNAN PAINOPISTEET VUOSINA 2020-2024.....	16
3.4.1 Elintarvikevalvonta.....	16
3.4.2 Terveystarkastusvalvonta.....	16
3.4.3 Tupakkavalvonta	17
3.4.4 Nikotiinivalmisteiden valvonta	17
4. NÄYTTEENOTTO.....	17
4.1 VIRANOMAINNÄYTTEENOTTO.....	17
4.1.1 Elintarvikevalvonta.....	18
4.1.2 Terveystarkastusvalvonta.....	19
4.1.3 Muut valvontalajit.....	20
4.2 LABORATORIOT	20
5. VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	20
LIITTEET	21
LIITE 1. ELINTARVIKEVALVONTA.....	21
LIITE 2. TERVEYDENSUOJELUVALVONTA	23
LIITE 3. TUPAKKAVALVONTA	24
LIITE 4. NIKOTIINIIVALMISTEIDEN VALVONTA	25
LIITE 5, TARKASTUSTEN SISÄLTÖ, TERVEYDENSUOJELULAKI, TUPAKKALAKI, LÄÄKELAKI JA MUU LAINSÄÄDÄNTÖ	26
LIITE 6. KIRJALLISUUSLUETTELO	30

1. YLEISTÄ

Eteläkärjen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma on laadittu huomioiden ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024. Laadinnassa on lisäksi pyritty ottamaan huomioon paikalliset olosuhteet ja riskitekijät. Suunnitelma kattaa yksikön toiminta-alueita, johon kuuluu Hanko, Inkoo ja Raasepori. Valvontasuunnitelma on osa yksikön kokonaissuunnitelmaa, jonka toisen osan muodostaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä Eteläkärjen ympäristöterveyden alaisten kunnallisten eläinlääkäripalveluiden valvonta. Suunnitelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi.

Kunnan valvontasuunnitelmaa säätelee Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006), jonka mukaan kunnan tulee toimittaa hyväksymänsä seuraavan vuoden valvontasuunnitelma aluehallintovirastolle kalenterivuoden loppuun mennessä. Ennen käsittelyä Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnassa annetaan alueen asukkaille mahdollisuus tutustua suunnitelmaehdotukseen ja antaa siitä lausuntonsa. Yleisöä kuullaan myös suunnitelman päivityksistä.

Asetuksen mukaan valvontasuunnitelmasta tulee käydä ilmi ainakin:

- tarkastusten sisältö;
- valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheys;
- tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika;
- kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen; sekä
- valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

Päivitys vuodelle 2023: Valvontasuunnitelma on osa yksikön laatu järjestelmää ja siihen sisältyy jatkuvan parantamisen tavoittelemisen. Valvontasuunnitelman kautta toteutuu PDCA-syklin (Suunnittelu-Tekeminen-Tarkastaminen-Vakiinnuttaminen) suunnitteluosio.

OSA I: YMPÄRISTÖNTERVEYDENHUOLTO

1.1 Lainsäädäntö ja valvonnan tarkoitus

Kansanterveyslakiin (66/1972) on sisällytetty käsite ympäristöterveydenhuolto, jolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta. Viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman säädösperustana ovat:

terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (23/2006, huhtikuusta 2021 297/2021), tupakkalaki (549/2016), lääkelaki (395/1987) sekä Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006). Valvontatyössä lisäksi käytettäviä säädöksiä löytyy mm. Finlex- ja Eurlex-palveluista.

Valtakunnallisen ohjelman mukaisesti ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja ihmisten terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tarkoituksena on varmistaa korkealuokkainen ympäristöterveydenhuollon valvonta, johon vaaditaan suunnitelmallista valvontaa, riittävästi käytettävissä olevia voimavaroja valvontaan ja valvonnan oikeaa kohdistamista, tehokkuutta sekä eri toimijoiden yhdenvertaista ja oikeudenmukaista kohtelua. Valvonnan avulla varmistetaan ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen neuvomalla toiminnanharjoittajia ja kuluttajia, ohjaamalla ja kouluttamalla, tarkastusten, näytteenottojen ja lausuntojen avulla sekä olemalla valmiudessa häiriötilanteiden varalta. Valvontaviranomaisen tulee myös huolehtia, että toimija korjaa epäkohdat. Tarpeen vaatiessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien

korjaamiseksi. Valvontaviranomaisen toimenpiteiden tulee hyvän hallintotavan mukaisesti olla oikeassa suhteessa epäkohtiin, eikä tuotteiden tai palveluiden saatavuutta tule rajoittaa enemmän kuin on tarpeellista. Valvontamenetelmät ja niiden kohdistaminen valitaan siten, että valvonnan vaikuttavuus on mahdollisimman suuri. Erityisesti suunnitelmallisen valvonnan kohdistamisen tulee perustua riskeihin.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan hoitavat suurimmalta osin kunnat. Hangossa, Inkoossa ja Raaseporissa tehtävää hoitaa yhteinen yhteistyöelin, Eteläkärjen ympäristöterveys.

Ohjelmakaudella 2020-2024 on valvonnan tavoitteena yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö Ohjelman laadinnassa huomioituiden yleiset tavoitteet ovat seuraavat:

- Viranomaisten välinen yhteistyö
- Yhteistyö toimijoiden kanssa
- Valmius

Yksittäisten valvonta-alueiden painopisteet ja niiden huomioon ottaminen on esitetty alla kohdassa 3.4.

1.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

1.2.1 Henkilöstö ja tehtävät

Eteläkärjen ympäristöterveys toimii Hangon kaupungin alaisuudessa. Seudullisen ympäristöterveydenhuollon tarkoitus on yksikön johtosäännön mukaan taata yhteistyöalueen kuntien hyvää ja terveellistä elinympäristöä. Yksikössä valvontatehtäviä hoitavat pääasiassa kuusi terveystarkastajaa ja valvontaeläinlääkäri. Reilu puolet valvontaeläinlääkärin työajasta on varattu valtiollisille tehtäville eläinsuojelun ja eläintautien estämisen parissa. Käytännön eläinlääkintää hoitavat yksi praktikkoeläinlääkäri ja ostetut päivystyspalvelut täydentävät yksityistä tarjontaa eläinlääkintähuoltolain mukaisesti. Yksikköä johtaa terveysvalvonnan johtaja. Resursseihin kuuluu lisäksi puoliaikainen kanslisti. Henkilökunta on sijoitettu Hankoon (terveystarkastajia, kanslisti ja terveysvalvonnan johtaja), Raaseporiin (terveystarkastajia ja valvontaeläinlääkäri Tammisaarella) sekä Inkooseen (praktikkoeläinlääkärin työpiste).

Huomioon ottaen toiminta-alueen pitkät välimatkat ja käyntien määrä per kohde on tarkoituksenmukaista pitää useampaa toimipistettä matkojen minimoimiseksi.

Laboratoriopalvelut ja IT-palvelut ostetaan ulkopuolisilta toimijoilta, muutoin keskeiset palvelut hoidetaan itse.

1.2.2 Muutoksia toimintaympäristössä

Vuosien aikana ympäristöterveyden mahdollisten tulevien organisaatioiden selvittämiseen on laitettu niin paljon aikaa, että selvittämistä voidaan lähinnä pitää normaalitilana. Muutos tästä toisi työrauhaa nykyisille organisaatiomalleille. Todennäköisempää lienee kuitenkin, että tulevien organisaatioiden selvittäminen jatkuu myös tällä ohjelmakaudella. Eteläkärjen ympäristöterveys osallistuu välttämättömiin selvityksiin, mutta yrittää pitää näihin käytettävän resurssin kohtuullisella tasolla.

Kansallinen Vati-järjestelmä on otettu käyttöön vuonna 2021 ja on nyt rinnakkaiskäytössä vanhan järjestelmän, TerveKuun, kanssa. Vatin kautta siirretään valvontatietoja ylemmille viranomaisille, Tervekuuta tarvitaan asianhallintaohjelmaksi. Käyttöönotto ja siirtyminen Vatin käyttöön on ollut työlästä ja voidaan toivoa, että järjestelmää kehitetään jatkossakin, jotta työaika voidaan käyttää tarkoituksenmukaisemmin kuin käyttöönottoaiheessa. Järjestelmä ei vielä ole käytössä koko valvonnassa, mikä toivottavasti muuttuu ohjelmakauden aikana. Kansallisen ympäristöterveyden valvontaohjelman mukaan yksiköiden tulee huomioida työaika, joka tarvitaan valtion luoman järjestelmän virheisiin ja kehittämiseen. Valtio katsoo myös, että yksiköillä on velvollisuus raportoida virheistä ylläpitäjälle. Vuoden 2019 aikana laskettiin tarpeen olevan 16h/viikko, mikä vastaa 900 €/viikko. Koska yksikkö on ollut hyvin varovainen järjestelmän käyttöönotossa ei resurssitarpeen odoteta pienevän vuonna 2020.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman ohjelmakauden 2020 - 2024 teemana on yhdenmukaisen valvonnan ja yhteistyön edistäminen, joista ensin mainittu sisältää valvonnan laadun parantamisen. Uudellamaalla ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden välinen yhteistyö käynnistyi jo maakuntauudistuksen valmistelutyön yhteydessä. Yhteistyötä on sovittu jatkettavan laadunhallinnan ja valvontasuunnitelmien yhdenmukaistamisen osalta. Valvontasuunnitelmakauden aikana tavoitellaan valvontasuunnitelmien yhdenmukaistamista, vertailtavuuden paranemista ja vähitellen myös yhteisiä toiminta- ja laatutavoitteita. Niiden myötä yksittäisen valvontayksikön tehokkaat sekä laadukkaat toimintatavat on helpompi tunnistaa ja ottaa käyttöön myös muissa valvontayksiköissä. Eteläkärjen ympäristöterveys osallistuu työhön mahdollisuuksien mukaan.

Lisäys vuodelle 2021: Covid-19-pandemia voi vaikuttaa valvonnan priorisointeihin ja käytännön valvontaan. Kaikissa olosuhteissa pyritään varmistamaan talousveden laadun valvonta, akuutit terveysvaarat sekä epidemiaselvitykset. Uudet tiedot huomioidaan valvonnan suorittamisessa sitä mukaa kun tietoa saadaan, jotta kuluttajiin kohdistuvat ja yritysten terveysvaarat minimoituisivat.

Lisäys vuodelle 2023: Ukrainan tilanne on aiheuttanut muutoksia valmiustilanteessa ja on myös vaatinut nopeata sopeutumista. Kutien sosiaali- ja terveydenhuollon siirtyessä vuodenvaihteessa 2022-2023 hyvinvointialueille katkeavat myös vakiintuneet yhteistyökäytännöt, ilman että uusia olisi juurikaan suunniteltu. Nämä tapahtumat voivat yhdessä tai erikseen ajoittain vaikeuttaa rutiinivaihtoa. Yksikkö seuraa tilannetta aktiivisesti ja sopeuttaa toimintaansa ja rutiinejaan tarpeen mukaan.

1.2.3 Voimavarojen käyttö

Valvontasuunnitelma toteutetaan valvontatarpeen perusteella. Käytettävissä olevat resurssit eivät saa vaikuttaa valvontatarpeeseen tai tarkastustiheyteen. Käytännössä priorisointeja tehdään jonkin verran jotta työ sujuu, valvonta on mahdollisimman tehokasta ja kohdistuu ensisijaisesti suurimpiin riskeihin.

Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä on terveystarkastajien kesken pyritty jakamaan niin, että työskentely työpareissa mahdollistuisi. Lisäksi työtehtävät on pyritty jakamaan tasapuolisesti maantieteellisen alueen sisällä. Maidon- ja lihanjalostukseen sekä munantuotantoon liittyvät elintarvikevalvontatehtävät hoidetaan pääasiassa valvontaeläinlääkärin toimesta. Valvontaeläinlääkäri tekee myös muuta valvontaa.

Suunnitelmallisen valvonnan toimialakohtaiset valvontakohteet, tarkastuksiin tarvittava keskimääräinen aika sekä tarkastustiheydet on esitetty liitteissä 1-4. Valvontakohteet on eritelty luvussa 2 ja näytteenotto luvussa 4.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on varattu aikaa ns. akuuttiin valvontaan. Näistä tehtävistä osa voidaan ennakoita, kuten vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien uusimiset ja uimarantaprofiilien päivitys. Akuuttiin valvontaan kuuluvat myös vaikeasti ennakoitavat tehtävät, kuten esimerkiksi epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset, sisäilmaan liittyvät tarkastukset, laivantarkastukset sekä tuhoeläimiin ja eläinsuojeluun liittyvät tehtävät. Valvontatyöhön kuuluu lisäksi uusien hakemusten, suunnitelmien ja ilmoitusten käsittely sekä päätöksien tekeminen. Aikaa kuluu myös edellytettyjen toimenpiteiden seurantaan. Viranomaistehtäviin kuuluu myös neuvonta, ohjaus, koulutus ja viestintä. Samoin valvontasuunnitelmien laatimiseen, toteutumisen arviointiin ja raportointiin.

Vuoden aikana suoritettavien tehtävien määrää on vaikea etukäteen ennakoita, mutta yleisesti on arvioitu, että valvontaan tarvittava kokonaistyöpanostus on vähintään 2,5 kertaa valvontakohteiden suunnitelmallisiin tarkastuksiin tarvittava aika. Käytännössä on todettu pienenmuotoinen resurssipula, joka on kuitenkin pienentynyt valvonnalle asetettujen vaatimusten vähennyttyä. Kohteet vaihtelevat jonkin verran vuoden aikana, kun uusia toimintoja perustetaan ja vanhoja lopetetaan. Suuruusluokka pysyy kuitenkin kutakuinkin samana vuodesta toiseen.

Yksikkö käyttää kohdekohtaisia riskianalyysseja valvontatarpeen määrittämiseksi, tai sitten käytetään kansallisia ohjeita. Käytännössä kohdekohtaiset riskianalysit ovat usein johtaneet vähentyneeseen

tarkastustarpeeseen. Tämä johtuu siitä, että toiminnot ovat usein kausiluonteisia tai suhteellisen pienimuotoisia. Vertailua kuitenkin vaikeuttaa se, että tarkastusaikoihin ei saa sisällyttää matka-aikoja. Tästä johtuen matka-ajaksi lasketaan säännönmukaisesti puoli tuntia/tarkastus, mikä vastannee varsin hyvin keskiarvoja.

Lisäys vuodelle 2023: Viimeisinä vuosina muuttuneet asenteet ja lisääntynyt välinpitämättömyys toiminnoille asetetuista minimivaatimuksista lisäävät joidenkin elintarvikevalvontakohteiden valvontatarvetta. Lisääntynyt valvontatarve tulee esille kohdekohtaisissa riskianalyseissä ja huomioidaan tarkastuksia suunniteltaessa.

Seurantatarkastusten tarve on myös laskettu elintarvikevalvonnassa, jossa tarve on erityisen suuri. C- ja D-arvioiden osuus on suuri Länsi-Uudellamaalla, mikä lisää seurantatarkastusten tarvetta muuhun maahan verrattuna. Huonojen arvioiden osuus on laskenut viime vuosina, mitä voidaan pitää positiivisena valvonnan kannalta. Nykyisessä resurssitilanteessa seurantatarkastuksia ei voida priorisoida, vaan ne tehdään viranhaltijoiden priorisoinnin mukaisesti samoilla perusteilla kuin muukin valvonta. Tässä priorisoinnissa on kuluttajalle aiheutuvan riskin oltava tärkein, mikä voi tarkoittaa sitä, että valvontasuunnitelman mukainen tarkastus voi mennä seurantatarkastuksen edelle.

Lisäys vuodelle 2021: Käytännössä suunniteltuun ja suunnittelemtomaan työhön kuluva työajan seuranta on ollut vaikeaa. Sen sijaan tarkastellaan suunniteltujen ja suunnittelemtomien tarkastusten osuuksia kaikista tarkastuksista. Seurantatarkastusten osuus kaikista tarkastuksista oli vuonna 2019 25 % kaikista tarkastuksista. Suurin seurantatarkastusten osuus oli elintarvikevalvonnassa, 36 %. Aikaa varataan seurantatarkastusten tekemiseen, mutta tavoitteena on myös ryhtyä pakkotoimiin aiemmin, jotta seurantatarkastusten määrä pienenee.

Muun työajan lisäksi aikaa kuluu myös erilaisiin työryhmiin osallistumiseen, mm. valvonnan ehkäisevän työn edistämiseksi. Esimerkkinä näistä voidaan mainita ehkäisevän päihdetyö työryhmät.

Taulukko 1: Suunnitelmallisen valvonnan resurssitarve, perustuen kohteiden määrään ja riskianalyysiin 2019

	Kohteiden määrä 2019	Tarvittava tarkastusmäärä /a (2020)	Tarvittava työaika htpv/a
Elintarvikevalvonta ja eläinperäinen alkutuotanto	600	420	220
Muu alkutuotanto	500	50	13
Terveysturvallisuusvalvonta			
*Talousveden valvonta	50	25	23
*Uimavedet	45	45	23
*Muut TsL:n mukaiset kohteet (arvio)	350	125	76
Tupakkavalvonta	75	25	7
Nikotiiniarvio	30	10	3
Yllä mainittujen tarkastusten matka-aika			47
Yhteensä noin	1650	700	412

Seurantatarkastusten tarve on arvioitu kohdekohtaisesti elintarvikevalvonnassa. Arviointien mukaan tarvitaan vuosittain ainakin 130 seurantatarkastusta, mihin tarvitaan n. 50 htpv tarkastusaikaa. Elintarvikevalvonnan kohteista 136 on tarkastettu niin kauan sitten, että ne ovat saaneet korotetun tarkastustarpeen, kunnes uusi riskianalyysi voidaan tehdä. Käytännössä ovat siis noin neljänneksen elintarvikevalvonnan kohteista tiedot liian puutteellisia tavallisen riskinarvioinnin tekemiseksi. Muiden valvonta-alueiden osalta arviota ei ole tehty.

Kokonaisresurssitarve on perinteisesti arvioitu kertomalla suunnitelmallisten tarkastusten vaatima aika 2,5, joka tässä tapauksessa antaa tulokseksi 4,7 henkilötyövuotta. Käytännössä ajantarve on suurempi tänä päivänä, koska tietojen syöttäminen ja sisäilma-asiat vievät aiempaa enemmän aikaa. Viranomaisyhteistyö ja valmius kuuluvat niihin tehtäviin, jotka vaativat jatkuvaa työtä arjessa, jotta kontaktit peruskuntiin ja muihin viranomaisiin pysyvät. Resurssitarpeeseen kuuluu myös yhteistyö koulujen ja toiminnanharjoittajien kanssa, jotta dialogi toimijoiden kanssa sujuu. Valvonta tulee voida tehdä tyydyttävällä tasolla nykyisillä resursseilla.

Valitukset ja ilmoitukset on kansallisen suunnitelman mukaan priorisoitava ennen suunnitelman mukaista valvontaa. Kun tieto epäkohdista saadaan, tarkistaa viranhaltija ensin tiedot ja työ lisätään työlistalle mm. seuraavien tekijöiden perusteella: Valitusten määrä, valituksen aiheellisuus, altistuvien henkilöiden määrä sekä epäkohdan mahdolliset (taloudelliset, terveydelliset) seuraamukset. Näin luodaan riskiperusteinen kokonaisvalvonta.

Raportointi- ja hallinnolliset tehtävät hoitaa yksikön johto yhdessä kanslistin kanssa. Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta käsittelee resurssitilannetta vuotuisen raportoinnin yhteydessä sekä talousarvioita laadittaessa. Resurssien ollessa puutteelliset on valvontaa priorisoitava myös lakisääteisen valvonnan sisällä, jotta voidaan keskittyä suurimpiin riskikohteisiin ja henkilökunta saa työnohjausta. Mikäli aika ei riitä suunniteltuun valvontaan, pyritään ensin jättämään valvonta pois kohteista, joissa on vähäistä toimintaa ja pienehköt riskit. Samalla tullaan tekemään vähemmän tarkastuksia elintarvikekohteisiin, jotta saataisiin aikaan kokonaisvaltaisempi valvonta ja näkemys riskeistä. Erityyppisistä kohteista priorisoidaan terveydensuojelu- ja elintarvikekohteita muiden kohteiden kustannuksella. Tämä johtuu siitä, että tupakkatuotteiden- ja nikotiinivalmisteiden valvontakohteissa on usein vähemmän suoria riskejä kuin muissa kohteissa. Kaikissa resurssitilanteissa pyritään suunnitelmallisen valvonnan puitteissa varmistamaan talousveden säännöllinen valvonta sekä tärkeimpien elintarvikekohteiden valvonta. Tupakkalain ja lääkelain alaisten kohteiden valvonta suoritetaan samassa yhteydessä muiden tarkastusten kanssa, jolloin resurssienkäyttö on tarkoituksenmukaisempaa.

Muutokset maksujen perimisessä otetaan huomioon ja lisäresursseja suunnitellaan mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan.

1.2.3 Koulutus

Talousarvioon on varattu määrärahoja koulutusta varten ja henkilökunnan koulutussuunnitelma on laadittu laatukäsikirjan mukaisesti. Aluehallintovirastot, keskusvirastot, ministeriöt ja yksityiset toimijat järjestävät koulutuspäiviä, joilla kerrotaan lainsäädännön uudistuksista ja ajankohtaisista asioista. Tarkastajat osallistuvat säännöllisesti tehtäväalueensa paikallisiin ja valtakunnallisiin koulutustilaisuuksiin. Yksikössä pidetään kirjaa käydyistä koulutuksista, ja koulutustarve uudelleenarvioidaan kehityskeskustelujen yhteydessä. Hangon kaupungille tehdään yleisen tason koulutussuunnitelma vuosittain.

Kansallisen ohjelman mukainen tavoite on, että kahdeksan työpäivää/henkilö käytetään koulutukseen. Tähän sisältyvät kurssit, sisäinen koulutus ja itseopiskelu. Mikäli henkilöstö haluaa osallistua suurempiin opintokokonaisuuksiin, käsitellään nämä Hangon kaupungin henkilöstöjaoston hyväksymien periaatteiden mukaisesti.

1.2.4 Valvontakohderekisteri

Eteläkärjen ympäristöterveys käyttää TerveKuu-tietokantaa ja kansallista Vati-tietojärjestelmää valvonnan rekisteröintiin ja organisointiin. Kaikki valvontatapahtumat sekä valtakunnallisella tasolla tarvittavat tiedot tallennetaan järjestelmällisesti tietokantaan. Tallennettaviin tietoihin kuuluvat muun muassa kohdekohtaiset riskianalyytit, joiden perusteella saadaan tarkempi kuva resurssitarpeesta. Valvontatapahtumien ja tutkimustulosten alkuperäiset asiakirjat arkistoidaan toimipisteissä. Tietokannan laajennettu rekisteriseloste, tietosuojaseloste, on päivitetty 2018. Kansallisten viranomaisten rekistereistä puuttuu vielä tietosuojaselosteita, jonka vuoksi ohjelmat on otettu käyttöön vain hyvin rajoitetusti.

Lisäys vuodelle 2021: Vati-järjestelmän tietosuojaselosteet on viimeistelty vuoden 2020 aikana ja järjestelmä on otettu käyttöön kokonaisuudessaan syksyllä 2020. Vati-järjestelmää on lähinnä pidettävä raportointijärjestelmänä. Sen käyttö kunnallisen organisaation työsuunnittelussa ja asianhallinnassa on hyvin rajoitettu. Järjestelmää täydennetään sen vuoksi Tervekuu-tietokannalla. Vatin tietojen saamiseksi paremmin ajan tasalle käytettiin tietojen syöttäjää syyskuusta 2020 tammikuuhun 2021.

Suurimmat puutteet tiedoissa koskevat alkutuottajia. Yrityksiä päivittää tietoja vertaamalla eri rekistereitä on tehty, mutta tämä on onnistunut vain osittain. Tietoja varsinkin kasveja tuottavista alkutuottajista ei voida pitää kattavina tai oikeina. Mikäli vielä muodostuu mahdollisuus saada tietoja muista rekistereistä Eteläkärjen

ympäristöterveyden tietojen päivittämiseksi, voidaan työhön mahdollisesti ohjata resursseja. Muussa tapauksessa käytetään resurssit riskialttiimpien toimintojen valvontaan.

Valvontahenkilökunnan oikeuksia, valvonnan toteuttamista ym. valvotaan valtiollisen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän, VYHA:n sekä pääsynhallinta PAHA:n kautta. Tämän valtiollisen järjestelmän kautta tapahtuu tarpeellinen raportointi. Yksikön tiedot pidetään myös ajan tasalla VYHA:ssa.

Ympäristöterveydenhuollon sähköisiä asioimis- ja käsittelypalveluita suunnitellaan Ympäristöterveydenhuollon luvat ja ilmoitukset hankkeessa (YLLI). Yksikön viranomaispalvelujen kuvaukset näkyvät ja niitä ylläpidetään Suomi.fi-sivuilla. Yksikkö seuraa hankkeiden edistymistä.

1.3 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon laeissa säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta maksu kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta (elintarvikelain 71 §, terveydensuojelulain 50 §, tupakkalain 90-91 § ja lääkelain 54 d §). Maksullista on myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonta, silloin kuin määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Suunniteltuihin projekteihin liittyvät tarkastukset ovat myös maksullisia.

Muusta maksullisuudesta, kuten ilmoitusten käsittelystä tai kohteen hyväksymisen ja siihen liittyvän tarkastuksen maksullisuudesta on säädetty erikseen. Suunnitelmallinen maksullinen valvonta kohdistuu ilmoituksen- ja luvanvaraisiin kohteisiin sekä sellaisiin kohteisiin, jotka eivät vaadi ympäristöterveydenhuollon ilmoitus- tai lupakäsittelyä.

Valvontamaksut peritään omakustannushintana siten, että ne kattavat valvonnasta aiheutuneet kustannukset sisältäen valmisteluun, tarkastukseen ja asian käsittelyyn käytetyn työajan. Matkakulut peritään erikseen, kuitenkin niin, että maksu vastaa keskimääräistä matka-aikaa yksikön sijainnista riippumatta. Maksut peritään hyväksytyyn taksan mukaisesti. Annetun ohjeistuksen mukaisesti maksuja peritään, missä mahdollisuus siihen on annettu. Eteläkärjen ympäristöterveyden takset tarkistetaan vuosittain ja päivitetään tarpeen mukaan.

Lisäys vuodelle 2022: Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden valvonnasta peritään vuosimaksu, erillistä tarkastusmaksua ei voida periä. 1.1.2022 alkaen peritään myös lähes kaikilta suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevilta valvontakohteilta vuosittain 150 euron valvonnan perusmaksun (elintarvikelaki 72§). Tämän lisäksi valvontakohteilta peritään edelleen toteutuneesta valvonnasta taksan mukaiset suoriteperusteiset maksut. Vuosimaksua koskeva lakimuutos, joka koskee terveydensuojeluvälvalvonnan valvontakohteita, on myös ajankohtainen. Mikäli lakimuutos hyväksytään, toteutetaan muutokset tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lisäys vuodelle 2023: Terveydensuojelulain 50 § mukainen perusmaksu on peritty vuodesta 2022 alkaen lain tarkoittamilta toimijoilta. Päävastuu perusmaksuista tiedottamisesta on ollut valtiolla, yksikkö on tiedottanut ja tiedottaa täydentävästi tarpeen mukaan.

1.4 Viestintä

Eteläkärjen ympäristöterveys tiedottaa Hangon kaupungin alaisilla internet-sivuilla osoitteessa www.symi.fi. Tarvittavat linkitykset Insoon ja Raaseporin sivuilta pyritään pitämään ajan tasalla. Käytännössä yksikkö ei kuitenkaan pääse muuttamaan muiden kuntien sivujen sisältöä. Eteläkärjen ympäristöterveyden käsittelyyn tulevista asioista ilmoitetaan tarvittaessa kunkin toiminta-alueen kunnan ilmoitustauluilla. Tätä kautta ilmoitetaan mm. valvonnan suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvistä asioista, valvonnan painopisteistä ja hankkeista. Ajankohtaisista ilmiöistä ja ongelmista tiedotetaan tarvittaessa sosiaalisessa mediassa, paikallislehdissä ja radiossa. Käytäntö on osoittanut, että tätä kautta välitetty informaatio on saavuttanut hyvin median ja asukkaat. Tiedotuksessa ja kanavien valinnassa huomioidaan Hangon kaupungin ohjeet tiedotuksesta.

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnan esityslistat ja pöytäkirjat julkaistaan Hangon kaupungin sivuilla, yhdessä muiden samantyyppisten dokumenttien kanssa. Merkityksensä ja laajuutensa vuoksi esille pantavat päätökset julkaistaan kotisivuilla. Menettely täyttää kuntalain vaatimukset.

Toiminnanharjoittajia ja asukkaita neuvotaan ja ohjataan sekä puhelimitse että tarkastuskäyntien yhteydessä. Tietoa on myös jaettu tiedotustilaisuuksien yhteydessä, joita ovat järjestäneet paikalliset toimijat, kuten esim. ammattikorkeakoulut. Alueella on ensisijaisesti pienyrittäjiä, joilla on alussa pienet resurssit ja heikko tietotaso, ja valvonnalta vaaditaan enemmän aikaa esim. tiedottamiseen. Tämä on otettu huomioon tarkastusten aikasuunnittelussa. Yksiköllä on myös blogi, Symiblogi, jossa tiedotetaan henkilökohtaisemmalla tasolla valvonnasta. Kaikki viranhaltijat osallistuvat blogin kirjoittamiseen.

Lisäys vuodelle 2023: Neuvonnan toteuttamista erilaisin tavoin aikaa vaativille kohderyhmille selvitetään vuoden 2023 aikana ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan esim. yhteistyötahojen, kuten oppilaitosten ja asiantuntijoiden kanssa.

Häiriötilanteissa selvitystyöryhmä arvioi tiedottamisen tarpeet ja välineet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa konsultoiden tarvittaessa keskusviranomaisia.

Sisäiset ohjeet tiedottamisesta sisältyvät yksikön laatujärjestelmään, ja ne päivitetään tarpeen mukaan.

Yksikön toiminnasta voi antaa palautetta henkilökohtaisesti tai kotisivujen palautejärjestelmän kautta, jota on mahdollista käyttää nimettömänä.

1.5 Häiriötilanteisiin varautuminen

Valmiussuunnitelmia on yhteistyökunnissa jatkuvasti päivitetty. Sektorikohtaisia suunnitelmia on työstetty pelastuslaitoksen johdolla. Eteläkärjen ympäristöterveyden yksityiskohtaisempi valvontasuunnittelu on nivottu yksikön laatujärjestelmään ja sitä rakennetaan jatkuvasti. Suunnitelmassa käsitellään ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ja toimintavalmiuksia erityistilanteissa kuten epidemioissa, kemikaalivaaroissa ja myrkytyspäilyissä. Ruokamyrkytys-epidemioiden selvitystyöryhmä on päivitetty vuonna 2018 ja se vastaa kokoonpanoltaan lainsäädännön vaatimuksia. Eläintauteja koskevat ohjeistukset on saatu Aluehallintovirastolta ja ne ovat saatavilla yksikössä.

Kansallisen valvontaohjelman mukaan tulee yhteistyötä vahvistaa niiden toimijoiden kanssa, joilla on velvollisuus ympäristöterveyden häiriötilanteiden valmiuteen. Eteläkärjen ympäristöterveys osallistuu ainakin yhteen valmiusharjoitukseen ohjelmakauden aikana. Tämän lisäksi voi sisäisiä harjoituksia ja pienempiä harjoituksia paikallisten toimijoiden kanssa esiintyä. Osallistumisesta päätetään mahdollisuuksien ja harjoituksen teeman mukaisesti.

Lisäys vuodelle 2023: Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa on erityisen tärkeää varmistua sujuvasta kommunikoinnista ja oikeista yhteistyötahoista, ympäristöterveys kun ei ole alueiden valmistelussa ja ennakoivassa valmiussuunnittelussa ollut juurikaan mukana.

1.6 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Kunnan ympäristöterveysviranomaisella on eri lakien nojalla oikeus antaa yksittäisiä kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan tai kuluttajien terveyteen kohdistuvien haittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi.

Uuden elintarvikelain 67 § myötä toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron elintarvikevalvonnan seuraamusmaksun pykälässä mainituista laiminlyönneistä.

Terveydensuojeluviranomaisen tehtäviä yksikön toiminta-alueella hoitaa Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta, jossa on edustajia kaikista osallistujakunnista. Valvonnan sujuvuuden vuoksi tehtäviä on tarpeen mukaan delegoitu viranhaltijoille. Muista kuin kiireellisistä toimenpiteistä sekä uhkasakon asettamisesta päättää kuitenkin aina Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta. Lautakunta käsittelee myös aina virkamiesten kiireelliset toimenpiteet.

2. VALVONTAKOHEET

Tämä valvontasuunnitelma perustuu pitkälle edellä esitettyyn tarvelaskentaan. Käytännössä on todettu, että eri valvontalajien valvontakohteet muuttuvat jonkin verran kalenterivuoden aikana (toiminnan lopettaminen, alkaminen ja muuttuminen), mutta valvontakohteiden kokonaismäärä pysyy kuitenkin vakaana vuodesta toiseen. Muutokset otetaan huomioon vuoden mittaan, sitä mukaa kun lopettaneet yritysten toiminnat lopetetaan tietokannassa ja uusia kohteita lisätään ilmoitusten ja hakemusten tultua käsiteltäväksi. Uudet kohteet arvioidaan ensin valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti ja myöhemmin kohdekohtaisten riskianalyyseiden perusteella. Uusia kohteita tarkastetaan kansallisen riskiarvion mukaisesti tai ilmoituksen käsittelyn yhteydessä. Näin varmistetaan toiminnan asianmukaisuudesta ja saadaan hyvä kontakti toiminnanharjoittajaan toiminnan alusta asti. Tarkastuskohteiden riskianalyysejä päivitetään tarkastusten jälkeen ja kun uutta tietoa saadaan. Riskianalyyseiden tulokset otetaan huomioon, kun käytännön valvontaa suunnitellaan, mikä saattaa johtaa siihen, että samankaltaiset kohteet tarkastetaan eri väliajoin.

2.1 Elintarvikelain mukaiset kohteet

Elintarvikevalvonnan piiriin kuuluu n. 35 valvontakohdetyyppiä, joissa on yhteensä n. 1100 valvontakohdetta (liite 1). Näistä alkutuotannon kasvintuottajia on n. 500 kpl. Useammin valvottavia kohteita on reilut 500.

Valvontakohteissa on sekä hyväksyntää edellyttäviä kohteita että ilmoitusta edellyttäviä kohteita. Määrällisesti kohteet painottuvat suurkeittiöihin sekä myyntipaikkoihin, mutta toimintojen kirjo on suuri alkutuotannosta jalostukseen ja myyntiin. Yli puolet muista kuin alkutuotannon kohteista sijaitsee Raaseporissa ja noin viidesosa Hangossa. Inkoossa sijaitsee taas suhteessa paljon alkutuotantoa.

Näytteenotto esitellään kohdassa 4.

2.2 Terveydensuojelulain mukaiset kohteet

Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ovat joko luvan- tai ilmoituksenvaraisia kohteita kuten vesilaitokset, majoitushuoneistot, pakolaiskeskukset, eräät kauneushoitolat, uimahallit ja uimarannat, liikuntahuoneistot, koulut ja päivähoitotilat. Vuodesta 2015 alkaen terveydensuojelulain mukaisesti säännöllisen valvonnan piiriin eivät kuulu kaikki ilmoitetut toiminnat, vaan ainoastaan kaikkein riskialttiimmat kohteet (ks. liite 2). Muita toimintoja valvotaan valitusten ja saapuneiden tietojen perusteella, ja ne priorisoidaan kohdan 1.2.2. mukaisesti, Voimavarojen käyttö.

Talousvesitarkastuksen piiriin kuuluvien kohteiden määrä on hyvin tunnettu ja suuri suhteessa alueen asukaslukuun. Kohteet vaihtelevat ns. EU-vesilaitoksista yksittäisten elintarvikehuoneistojen kaivoihin. Näistä kohteista noin 30 kuuluu suunnitelmalliseen terveydensuojeluvantaan. Elintarvikehuoneistojen omien kaivojen vesiä valvotaan osana elintarvikevalvontaa.

Terveydensuojelulain mukaisia kohteita arvioidaan alueella olevan yli 400. joitakin kohteita valvotaan vain valitusten perusteella eikä niitä ilmoiteta. Tarkkaa lukua on näin ollen vaikea arvioida.

Yksikön oma näytteenotto on vähennetty aiempina vuosina henkilöstöresurssien vähäisyyden vuoksi. Viranhaltijat huolehtivat kuitenkin näytteenotosta pienemmissä vesilaitoksissa ja tarpeen mukaan sellaisissa kohteissa, joissa näytteenotto ei ole sujunut suunnitellusti. Vesinäytteitä otetaan n. 10 tällaisesta kohteesta.

Allasvesistä otetaan lainsäädännön edellyttämät rinnakkaisnäytteet tarpeen mukaan tarkastusten yhteydessä. Terveydensuojelulain mukaisia näytteitä otetaan tarpeen mukaan, kuten esim. EU-uimarannoilta tarkastusten

yhteydessä, kun kohteiden oma näytteenotto on osoittautunut puutteelliseksi tai kun rutiinitarkastuksista on saatu huonot tulokset. Muuten toiminnanharjoittajat käyttävät viranomaisnäytteiden ottoon valvontaviranomaisen päteviksi toteamia näytteenottajia.

Hangon ja Inkoon satamat on mainittu satamina, joissa annetaan WHO:n terveys säännösten mukainen puhtaustodistus. Nämä tarkastukset kuuluvat terveystarkastajien tekemään terveydensuojeluvalvontaan. Tarkastukset tehdään Valviran ohjeiden mukaisesti.

Lisäys vuodelle 2021: Toiminta-alue on omakotivaltaista, mikä näkyy asuntojen sisäilma-asioiden vähäisessä osuudessa. Asukkaita tiedotetaan asioiden käsittelystä yksikön kotisivuilla, mutta suurin osa soittaa mieluummin ensin viranhaltijalle saadakseen neuvoja. Kaikkiaan tarkastuksia tehdään tämän kaltaisiin kohteisiin n. 20 vuosittain. Asiat päätetään toteutettujen toimenpiteiden ja seurannan jälkeen, jotta ne eivät jää vireille turhaan.

2.3 Tupakkalain mukaiset kohteet

Tupakkalain mukaiseen valvontaan kuuluu sekä ravintoloiden tupakointitilojen valvonta että vähittäis- ja tukkumyyntilupien valvonta.

Lisäys vuodelle 2021: Asuntoyhteisöjen tupakointikiellot kuuluvat myös tupakkalain mukaiseen valvontaan. Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on määrätty yksi tupakointikielto, mutta valmius on käsitellä lisää vastaavia hakemuksia.

Vähittäismyyntipaikkoja oli 75 kpl vuonna 2019, tukkukauppoja 1 ja ravintoloita, joilla on tupakointitila, 1 kpl (liite 3). Kohteita on arvioitu mukaan eniten Raaseporissa (n. 63 %). Hangon kohteet muodostavat n. 30 % ja Inkoossa kohteita on n. 10 % kokonaismäärästä. Tupakkalain tavoitteiden mukaisesti arvioidaan myyntipisteiden määrän vähenevän tulevina vuosina. Vuonna 2021 vähittäismyyntipaikkoja on 65, tukkukauppoja 1 ja tupakointitilallisia ravintoloita 2.

2.4 Lääkelain mukaiset kohteet

Nikotiiniuotteiden myyntiluvan saaneet kohteet kuuluvat lääkelain mukaiseen valvontaan. Kohteiden määrä alueella on vakiintunut, n. 30 kpl. Näistä 62 % on Raaseporissa, noin kolmasosa Hangossa ja vajaa kymmenesosa Inkoossa (ks. liite 4).

2.5 Muun lainsäädännön mukaiset kohteet

Terveystarkastajat toimivat myös ympäristönsuojelulain (527/2015) 24 § ja Valtioneuvoston asetuksen (452/2009) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta sekä säteilylain (j859/2018) mukaisena valvontaviranomaisena. Mikäli näitä tarkastuksia tehdään, suoritetaan ne osana muuta tarkastustoimintaa.

3. TARKASTUSTEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Tarkastukset toteutetaan tarpeen mukaan yhdistelmätarkastuksina, jolloin voidaan tarkastaa useamman lainsäädännön vaatimia seikkoja. Esim. talousvettä ja elintarvikehuoneistoa tai tupakka- ja elintarvikevalvontaa koskevia seikkoja voidaan tarkastaa samalla käynnillä. Toiminta-alueen laajuus huomioon ottaen tämä on niukkojen resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä. Erikoistuminen tapahtuu siten, että kustakin valvonnan alasta vastaava tarkastaja laatii tarkastusohjeen ja tarvittaessa tarkastuslomakkeet kyseessä oleville kohteille sekä auttaa tarvittaessa tarkastuspöytäkirjan laatimisessa. Näin toimitaan vain, jos tarkastuksen käytännössä suorittavan tarkastajan asiantuntemus on riittävä yhteistarkastuksen suorittamiseen. Tarkastuslomakkeet ja ohjeet toimivat työvälineinä sekä määrittelevät tarkastusten sisällön. Näin yksikkö pyrkii kohteilemaan kohteita tasapuolisesti. Tavoitteena on, että kustakin kohteesta vastaisi korkeintaan kaksi tarkastajaa, jolloin yhteistyö ja viestintä toiminnanharjoittajan kanssa helpottuu.

Kohteesta vastaava tarkastaja päättää tarkastuksen laajuudesta kohteesta olevien tietojen pohjalta tehdyn tarveharkinnan perusteella. Harkinnan pohjana voidaan käyttää kohteen tyyppiä, aikaisempia tarkastuksia, valvonnan painopisteitä, riskianalyysiä, valituksia ja muita tietoja kohteesta. Kotirauhaa koskevat säännökset ja ohjeet huomioidaan. Tarkastuksen painopistettä voidaan muuttaa tarkastuksen kuluessa, mutta sen pitää aina palvella lainsäädännön tarkoitusta.

Viranhaltijat tekevät valvontasuunnitelman perusteella yksityiskohtaisempia tarkastussuunnitelmia käytännön työn helpottamiseksi. Esimies hyväksyy nämä suunnitelmat.

Tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, jossa tehdään myös yhteenvedo havaintojen perusteella. Tarpeen tullen ryhdytään toimenpiteisiin lainsäädännön puitteissa, ja samalla päivitetään kohteen riskianalyysit. Tiedot välitetään valtion viranomaisille säännösten mukaan ja henkilötietojen käsittely huomioiden.

Tavoitteena on saavuttaa tarkastusten rutiinitaso, jotta ne voitaisiin suorittaa riittävän laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti terveellä tavalla. Laatujärjestelmään sisältyy toimia tarkastusten yhtenäisyyden varmistamiseksi yksikön sisällä. Käytettäviin työkaluihin kuuluvat mm. ulkoiset ja sisäiset auditoinnit sekä tarkastajien monitoroinnit vertaisarvioinnein.

Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita, jotka voivat koskea muita valvontaviranomaisia, välitetään asiasta tieto kyseiselle viranomaiselle. Yhteistyö voi myös tuoda vaikuttavuutta valvontaan. Yksikkö tekee tavallisimmin yhteistyötä rakennus- ja alkoholivalvonnan, palotarkastajien sekä työsuojelu- ja ympäristöviranomaisten kanssa.

3.1 Tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvontakohteiden riskinarvioinnin lähtökohtina ovat toisaalta olleet valtakunnalliset ohjeet ja toisaalta kohdekohtaiset valvontatarpeen arvioinnit. Valtakunnallisia ohjeita sovelletaan tarkastustarpeita määriteltäessä. Tämän lisäksi viranhaltijat arvioivat seurantatarkastuksien tarvetta, jotta resurssien kokonaistarve voidaan arvioida. Riskiarviointien olennaisesti muuttuessa muuttuu myös kohteen tarkastustarve, mikä huomioidaan käytännön työssä.

Riskien väheneminen johtaa harvempiin tarkastuksiin ja riskien kasvu johtaa kohteen valvonnan priorisointiin. Aikaisempiin terveydensuojeluvalvonnan kohdekohtaisiin teemavuosiin perustuen on mm. koulut, päiväkodit ja vanhainkodit liitetty rutiininomaiseen valvontaan kohdekohtaisten riskien mukaisesti. Riskianalyyseistä on tehty ryhmäkohtainen tutkimus, jonka perusteella kartoitetaan analyysien käyttöä sekä kohderyhmän tyypillistä valvontatarvetta valvontasuunnitelman osalta. Näin suunnittelu yksinkertaistuu. Kohteiden muodostamien ryhmien sisällä riskianalyysijä käytetään priorisointijärjestyksen määrittämiseen. Myös edellisen tarkastuksen ajankohta voi vaikuttaa priorisointiin, sillä on tärkeää, että kohteet tarkastetaan ainakin joka viides vuosi.

3.1.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontakohteet on jaettu toiminnan luonteen ja laajuuden mukaan riskiluokkiin, ja valvontakohteissa on sekä hyväksyntää että ilmoitusta edellyttäviä kohteita. Tavoitteena on kattaa useita kohteita sen sijaan, että keskittäisiin useita tarkastuksia harvoin kohteisiin. Ongelmatapaukset voivat kuitenkin vaatia useita peräkkäisiä tarkastuksia yksittäisiin kohteisiin asioiden korjaamiseksi. Mikäli tarkastuksia on tarpeen karsia suunnitellusta, jätetään ensin pois vähemmän riskialttiit kohteet tai vähennetään niiden tarkastusmääriä.

Liitteessä 1 on esitetty säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet, niiden tarkastustiheydet sekä tarkastuksiin käytettävä aika (arvioitu aika sisältäen tarkastuskäyntiin ja tarkastuskertomuksen laadintaan tarvittavan ajan). Niissä kohteissa, joissa on hyväksytty omavalvontasuunnitelma, ja joiden omavalvonta toimii, tarkastukseen käytetty aika saattaa olla arvioitua lyhyempi.

3.1.2 Terveydensuojeluvalvonta

Terveydensuojelulain mukaisista kohteista talousvettä toimittavia laitoksia valvotaan kattavasti. Tämä johtuu talousveden käyttäjämääristä, suhteellisen suuresta päivittäisestä käytettävästä vesimäärästä sekä käyttäjien valintamahdollisuuksien rajallisuudesta.

Myös pienten elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, kurssikeskusten ja vastaavien käyttämän talousveden laatua valvotaan, kun kohde käyttää vain omaan toimintaan oman kaivon vettä. Kyse ei tällöin ole talousvettä toimittava laitos. Kaivot tarkastetaan talousveden laatuongelmien ilmetessä ja muiden tarkastusten yhteydessä.

Lisäys vuodella 2021: Asumisterveyden valvonta on olennainen osa terveydensuojeluvalvontaa. Asumisterveydellä tarkoitetaan asuntojen, päiväkoti- ja koulutilojen, oppilaitosten, lasten- ja vanhainkotien ja muiden vastaavien julkisten tilojen terveydellisiä olosuhteita. Koulujen ja esikoulujen yhteistarkastuksia tehdään nyttemmin koko alueella. Eteläkärjen ympäristöterveys osallistuu myös kaikkien kuntien sisäilmaryhmien toimintaan. Muita valvontakohteita tarkastetaan suunnitelmallisesti rutiini- ja seurantatarkastuksin. Asuntojen asumisterveyskysymykset otetaan käsittelyyn rakennuksen omistajan tai haltijan aloitteesta. 2019 tehtiin 23 tarkastusta 13 tämän kaltaiseen kohteeseen, mikä kuvaa hyvin tämän valvonnan laajuutta alueella. Asumisterveysasiat ovat monialaisia kokonaisuuksia, jotka vaativat yhteistyötä osapuolten ja tutkimuksia tekevien asiantuntijoiden välillä. Eteläkärjen ympäristöterveys arvioi asioita valvontaviranomaisen näkökulmasta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Työssä hyödynnetään Valviran soveltamisoppaita.

Muista terveydensuojelulain mukaisista kohteista suunnitelmalliseen valvontaan sisältyvät uimahallit, uima-altaat ja uimarannat.

3.1.3 Tupakkavalvonta

Tupakkalain mukaiset valvontakohteet, suunniteltujen tarkastusten lukumäärät, tarkastustiheydet sekä tarkastuksiin käytettävä aika on esitetty liitteessä 3. Käytännössä valvonta suoritetaan muiden tarkastusten yhteydessä resurssoinnin optimoimiseksi.

3.1.4 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Nikotiinivalmisteiden myyntipaikat ovat samoja kuin tupakkaa myyvät kohteet. Nykyisillä resursseilla nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan elintarvikevalvonnan yhteydessä. Valvontakohteet ja niiden riskinarviointi sekä kohteiden tarkastustiheys on esitetty liitteessä 4.

3.2 Valvonnan sisältö ja toteutus

Valvontaan sisältyy tarkastuksia ja tulosten valvontaa, mutta erityisesti terveydensuojelupuolella myös työtä, jossa viranhaltija antaa myös asiantuntemustaan yhteisen paremman tuloksen saamiseksi. Töitä, joihin viranhaltija osallistuu sekä asiantuntijana, mutta myös valvontaroolissa ovat esim. vesilaitosten riskinarviointit ja valvontatutkimusohjelmat, uimavesiprofiilit ja sisäilmaryhmät. On tärkeää huomioida eri roolit, jotta ne voidaan huomioida käytännön työssä.

Tarkastukset tapahtuvat joko ilman ennakoilmoitusta tai ilmoituksen mukaan, jos tarkastuksen luonne ja siihen liittyvä lainsäädäntö niin vaatii. Tarkastusten sisältö määräytyy kohteen ja kohteessa tapahtuvan toiminnan mukaan. Jokaisella tarkastuskerralla ei usein ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista kattaa koko toimintaa. Toisaalta yhden tarkastuskäynnin aikana voidaan tehdä useampaa valvonnan alaa koskeva yhteistarkastus, mikäli se on valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista. Tarkastusten sisällön määrittelevät ylempien viranomaisten ja yksikön ohjeet. Yksittäisen tarkastuksen sisällön määrää ohjeistuksen puitteissa tarkastuksen tekevä viranhaltija. Tarkastuksilla voidaan havaita tarkastettavan osion ulkopuolisia puutteita ja riskitekijöitä, jotka kuitenkin huomioidaan tarkastuksen tuloksia arvioitaessa.

Valvontaviranomainen suorittaa säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti valvontakohteiden tarkastuksia, joissa arvioidaan valvontakohteiden vaatimustenmukaisuutta. Tarkastusten sisältö ja tiheys yksittäisten valvontakohteiden osalta riippuu arvioidusta riskistä, joka on puolestaan riippuvaista harjoitetun toiminnan laajuudesta, luonteesta ja laadusta. Valvontakohteen toiminnan laajuutta, luonnetta ja laatua määriteltäessä arvioidaan mm. tuotantomääriä, harjoitettavaa toimintaa ja sisäistä laatuja järjestelmää sekä otetaan huomioon se, miten toimija on aiemmin noudattanut asetettuja vaatimuksia.

Tarkastuksia voidaan tehdä myös suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella esim. epäiltäessä terveysvaaraa, projekteina tai seurannan vuoksi.

Mikäli tarkastus on johtanut toimenpiteisiin, seurataan tilannetta seurantatarkastuksilla. Muun valvonnan tapaan nämä suoritetaan prioriteettijärjestyksessä. Tarpeen tullen tarkastuksissa esiin tulleita asioita seurataan muiden valvontayksiköiden kanssa. Yhteistyö tuottaa myös kansallisesti tai kansainvälisesti katsoen tehokkaamman valvonnan.

Suoritettu valvonta dokumentoidaan aina. Tiedot tehdyistä tarkastuksista ja muusta valvonnasta kerätään TerveKuu-tietokantaan asianhallintaa varten ja VATI-järjestelmään raportointia varten.

3.2.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus elintarvikeketjun jokaisessa vaiheessa. Valvontamenetelmät voivat olla aistinvaraisia, mittauksella todennettavia tai näytteenottoon perustuvia. Viranomaisvalvonnan painopiste on omavalvonnassa ja sen toimivuudessa. Tarkastuksella keskitytään myös elintarvikehuoneiston kuntoon, prosessin sijoitteluun huoneistossa, henkilöstön ammattitaidon selvittämiseen, työohjeisiin ja työskentelytapoihin, jäljitettävyyteen, pakkausmerkintöihin sekä mittalaitteiden toimintaan.

Erilliset tarkastuskohteet otetaan huomioon yksikön tarkastuslistojen laadinnassa. Oiva-tarkastuksilla sovelletaan kansallisia ohjeita. Jälkitarkastuksilla seurataan, että määrätyt toimenpiteet on toteutettu. Tarvittaessa voidaan lisätietoja hankkia ulkopuolisten asiantuntijoiden kautta.

3.2.2 Terveysturvallisuusvalvonta

Terveysturvallisuuslain mukaisen valvontakohteen tarkastuksen tavoitteena on varmistua toiminnan lainmukaisuudesta sekä selvittää mahdollisen terveyshaitan esiintyminen tai sellaisen olosuhteen esiintyminen, josta voi aiheutua terveyshaittaa. Yhteenveto tarkastusten sisällöstä liitteenä 5. Tarkastusten yhteydessä voidaan lisäksi tarkastaa solariumit, talousveden radioaktiivisuutta sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen radonpitoisuutta säteilylain (592/1991) 41 § mukaisesti.

Jotkut kohteet ovat aikaisemmin kuuluneet säännöllisen valvonnan piiriin, mutta nykyisin niitä valvotaan ainoastaan valitusten perusteella. Tällaisia ovat:

- eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai
- muulla vastaavalla alueella
- bingohallit, pelisalit ja -kasinot, tanssisalit ja -lavat
- kirkot, merimieskirkot sekä muut uskonnollisten yhdistysten tilat
- luentosalit ja auditoriot muualla kuin koulujen tai oppilaitosten yhteydessä
- teatterit, elokuvateatterit, ooppera- ja konserttisalit, sirkukset, baletti-,
- juhlahuoneistot sekä muut esityksiin ja tapahtumiin tarkoitettut sisätilat
- muut kokoontumis- ja juhlahuoneistot
- työtilat asuinrakennuksessa tai alueella, jossa on asuinhuoneistoja
- parturi- ja kampaamotoiminta
- hautausmaat, yksityiset hautapaikat ja eläinten hautausmaat
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta todennäköisesti ei aiheudu käyttäjälle terveyshaittaa

Osa suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistetuista kohteista kuuluu kuitenkin edelleen terveydensuojelulain 13 §:n mukaiseen ilmoitusvelvollisuuden piiriin, niin että valvontaviranomaisella on tietoja toiminnasta.

Terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuksissa huomioidaan valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjeistossa esitetyt ydinseikat. Tarkastukset perustuvat ensi kädessä aistinvaraisiin havaintoihin sekä näytteenoton tuloksiin. Tarvearvioinnin perusteella voidaan myös näytteitä ottaa tarkastusten yhteydessä tai osana muuta valvontaa. Havaintojen perusteella arvioidaan tarkempien mittausten ja tutkimusten tarpeellisuus. Tarkastukseen liittyy myös ohjausta ja neuvontaa. Tarvittaessa lisätietoja saadaan ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemien selvitysten perusteella. Rutiinitarkastuksissa käytetään joko Valviran kehittämiä työkaluja kuntien laatu järjestelmien malleiksi tai omia tarkastuslistoja ja niihin perustuvia ohjeita. Yksikkö ei yleensä itse ota näytteitä tilojen terveyshaittojen selvittämiseksi. Yleensä yksikkö tekee itse vain alustavia tutkimuksia.

Talousvettä toimittavien laitosten osalta valvontakohteita ovat veden jakelualueet. Valvontaan voi sisältyä tarkastuskäyntejä vedenottamoille ja esim. dokumenttitarkastuksia, joihin kuuluvat myös analyysitodistusten tarkastukset.

Talousvesivalvonnan kohteita, jotka eivät ole talousvettä toimittavia laitoksia, valvotaan tulosten valvonnan kautta. Mikäli veden laadussa ilmenee ongelmia, voidaan tarkastuksia tehdä paikan päälle.

3.2.3 Tupakkavalvonta

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoite on tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen lainmukaisuus. Yhteenveto tarkastusten sisällöstä liitteenä 5.

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistinvaraista arviointia ja haastatteluja. Aistinvarainen arviointi riittää yleensä savuttomuuden arvioinnin perusteeksi viranomaistarkastuksissa. Tarvittaessa voidaan tupakansavun kulkeutumista selvittää merkkisavututkimuksella tai käyttämällä passiivikeräintä. Tupakkalain mukaisilla tarkastuksilla valvotaan tupakan tukku- ja vähittäismyyntipaikkoja sekä ravintoloiden tupakkatiloja.

Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti, omavalvonta ja mainonta tarkastetaan laatu järjestelmän puitteissa tehtyjen havaintolomakkeiden avulla tai keskusviranomaisen laatiman tarkastuslomakkeen ja sen sisältämän ohjeen mukaisesti.

3.2.4 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Nikotiinivalmisteiden myyntipaikoissa valvotaan, että myynti tapahtuu lääkelain mukaan luvanvaraisesti ja annettujen lupien mukaisesti. Tarkastusvälineinä voidaan käyttää valmiita tarkastuslistoja. Yhteenveto tarkastusten sisällöstä liitteenä 5.

3.2.5 Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä on huomioitu tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tietoja käytetään myös yksikön maksutaksassa määriteltäessä yksittäisten tarkastusten hintoja.

3.3 Tarkastuspöytäkirja

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuspöytäkirja ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Pöytäkirja voidaan kirjoittaa vapaasti tai lomake pohjalle. Tarkastuskertomukseen merkitään tarkastuksen tarkoitus, käytetyt menetelmät, tehdyt huomiot/kerätyt tiedot, näistä tehdyt johtopäätökset ja tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet epäkohtien korjaamiseksi. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa, ja ne kirjataan tarkastuskertomukseen. Tarvittaessa annetaan kehoituksia määräaikoineen. Tarkastuskertomukseen kirjataan

myös, mikäli aikaisemmin vaaditut toimenpiteet on tehty. Sovitut toimenpiteet ja aikataulut merkitään tarkastuspöytäkirjaan. Tarpeen vaatiessa annetaan kehoituksia tai kiireellisiä määräyksiä ja asetetaan määräaikoja. Mikäli aikaisemmin määrätyt toimenpiteet on tehty, merkitään tämäkin tarkastuspöytäkirjaan. Tiedot tarkastuksesta välitetään valtion viranomaisille voimassa olevien ohjeiden mukaisesti edellyttäen, että tietojen käsittelystä on lain mukaiset kuvaukset.

3.4 Valvonnan painopisteet vuosina 2020-2024

3.4.1 Elintarvikevalvonta

Vuosina 2020–2024 valvonnassa kiinnitetään edelleen huomiota elintarvikehuoneistojen kuntoon, tilojen riittävyyteen suhteessa siellä suoritettavaan toimintaan, sekä omavalvontasuunnitelmien/ -järjestelmien kattavuuteen ja toimivuuteen. Jäljitettävyyden ja tuotteista annettavien tietojen tarkistaminen kuuluu rutiinivalvontaan, ja siihenkin kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Ruokaviraston valvonnan painopisteet huomioidaan niiltä osin kuin ne ovat yksikössä olennaisia.

Päivitys vuodelle 2023: Paikallisena riskinä huomioidaan vuonna 2023 erityisesti laadun ja toimittajan rekisteröinnin varmistus otettaessa tuotteita myyntiin/tarjoiltavaksi ilmoitettuihin elintarvikehuoneistoihin.

Ruokapankkeihin liittyvien riskien tason selvittämiseksi tullaan tarkastuksia tekemään näihin kohteisiin. Ensimmäinen tarkastus on maksuton toimijalle. Mikäli jatkotarkastuksia tarvitaan, ovat ne maksullisia.

Ruokavirasto voi suunnitella hankkeita ajankohtaisista aiheista. Terveysvalvonnan johtaja päättää hankkeeseen osallistumisesta, kun siitä on saatu enemmän tietoa. Projekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan tapauskohtaisen arvioinnin perusteella, riippuen tapausten merkityksestä valvonnan ja käytettävien resurssien puitteissa. Käytännössä painopisteet sisällytetään rutiinivalvontaan.

Alueella on kourallinen kohteita, joilla on myös ensisaapumistoimintaa. Tuontiin liittyvät seikat tarkastetaan pääasiassa muiden elintarvikelain mukaisten tarkastusten yhteydessä.

3.4.2 Terveysuojeluvalvonta

Päivitys vuodelle 2021: Terveysuojelun valvontaohjelman painopistealueina vuosina 2020-24 on omavalvonnan tukeminen ja terveen elinympäristön edistäminen. Tarkastuksilla annetaan tietoa omavalvonnasta ja riskinarvioinneista, edempänä tarkastetaan myös niiden toimivuutta. Ohjeita ja linkkejä viedään kotisivuille ja jaetaan tarpeen mukaan. Talousvesiä koskevia riskejä arvioidaan ja käsitellään yhteistyössä talousvettä toimittavien laitosten kanssa. Alueen viranomaisyhteistyö toimii jo melko hyvin ja se tulee kunnissa tunnistaa terveellistä ympäristöä edistäväksi tekijäksi. Yksikkö osallistuu valmiusharjoituksiin teeman ja tarpeen mukaan.

Koulut, päiväkodit ja vanhainkodit, joiden riskitaso on normaali, tarkastetaan pääasiassa normaalin riskinarvioinnin mukaisesti. Uimahallien saunat kuuluvat uimahallitarkastuksiin, hotellien saunat tarkastetaan yleensä hotellien tarkastusten yhteydessä.

Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella aikaa vie erityisesti vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien ja riskinarviointien päivittäminen sekä valmiussuunnittelu, mikä on otettava huomioon valvonnan vaatimaa aikaa arvioitaessa. Mikäli kohteilla ei ole ohjelmia ja suunnitelmia kohdennetaan työ ensi sijassa niiden tekemiseen. Prosessista kirjoitetaan tarkastuspöytäkirja ja tarpeen mukaan ryhdytään toimenpiteisiin, jotta lainsäädännön vaatimukset täyttyvät.

Ryhmässä ihonhoito yms. selvitetään rutiinivalvonnan puitteissa toimintojen nykytilaa. Huomiota kiinnitetään hygieniaolosuhteisiin ja välineiden puhtaanapitoon.

Suunnitelmanmukaiset tarkastukset kouluihin ja esikouluihin tehdään tavallisesti yhteistarkastuksina.

Tehtäessä tarkastuksia päiväkoteihin, vanhainkoteihin ja kouluihin, joissa tiedetään olevan korkeat radonpitoisuudet, tarkistetaan, että radonpitoisuus on tutkittu. Mikäli näin ei ole tehty, toiminnanharjoittajaa kehoitetaan tarkistamaan pitoisuudet ennen seuraavaa tarkastusta.

Tärkeä osa terveydensuojeluvalvontaa ovat suunnittelu- ja ympäristölupalausunnot, joissa voidaan ottaa huomioon mahdolliset terveyteen vaikuttavat seikat hyvissä ajoin ennen kuin ryhdytään käytännön toimiin. Tämän kaltainen pitkäaikainen yhteistyö on selkeä esimerkki terveellistä elinympäristöä edistävästä viranomaisyhteistyöstä. Yksi painopisteistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa tulee vuodesta 2022 olemaan ilmaston muuttumisen, kuten pidempien kuivien kausien tai rankempien sateiden aiheuttamat riskit, sekä ratkaisut, joita tarvitaan riskien hallitsemiseksi.

Lisäys vuodelle 2023: Suurien yleisötapahtumien terveydellisiä oloja tullaan tarkastelemaan. Tarkastuksia tämän kaltaisiin kohteisiin tehdään 3-5. Tarkemmat tarkastuskohteet valitsee terveysvalvonnan johtaja kun kesän tapahtumakalenteri selkeytyy.

3.4.3 Tupakkavalvonta

Päivitys vuodelle 2021: Vuosien 2020-2024 tupakkalain valvontaohjelmakaudella on painopisteiden valinnassa huomioitu ympäristöterveyden yhteisen valvontaohjelman teema, joka on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tupakkavalvonnan painopisteet ohjelmakaudella 2020-2024 ovat: Omavalvonnan tukeminen, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa sekä laittoman kaupan torjunta ja viranomaisyhteistyö.

Tietoa omavalvonnasta annetaan tarkastuksilla, jolloin myös tehdään riskinarviointeja, samalla kun omavalvonnan toimintaa arvioidaan tarkastuslistojen ja ohjeiden avulla. Omia ohjeita ja linkkejä nostetaan kotisivuille tarpeen mukaan. Laitonta kauppaa kitketään myös tarkastuksilla, jäljitettävyyden tarkastamisen kautta, erityisesti pakollisten turvallisuus- ja tunnistusmerkintöjen kautta.

Yhteys ehkäisevään päihdetyöhön on luotu kaikissa yhteistyökunnissa ja näiden yhteistyömuotoja luodaan suunnitelmakauden aikana.

Tupakkavalvonnassa osallistutaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran järjestämiin valvontahankkeisiin vain, mikäli resurssit tähän riittävät. Tupakkavalvontaan liittyviä tarkastuksia tehdään pääasiallisesti elintarvikekohteisiin tai terveydensuojelulain mukaisiin kohteisiin tehtävän valvonnan yhteydessä. Aluehallintoviraston huomautuksen johdosta vuodelle 2021 on lisätty tarkastuksia muutamaan jokavuotiseen yleisötapahtumaan.

3.4.4 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Nikotiinivalmisteiden valvonnassa ei ole ollut painopisteitä. Mikäli Fimean koulutuksen kautta tieto tällaisista saadaan, huomioidaan ne valvonnassa. Eteläkärjen ympäristöterveys on huomauttanut alan koulutustarpeesta, joka onkin huomioitu tulevien koulutusten suunnittelussa.

4. NÄYTTEENOTTO

4.1 Viranomaisnäytteenotto

Näytteitä voidaan ottaa tuotteiden vaatimustenmukaisuuden tai omavalvonnan toimivuuden tarkistamiseksi. Näytteitä voidaan ottaa tai mittauksia suorittaa myös oleskelutilojen terveydellisten olojen tarkistamiseksi (esim. sisäilmatutkimukset). Yleensä tupakka- ja nikotiinivalvontaan ei kuulu näytteenottoa. Tarpeen vaatiessa voidaan toki näytteitä ottaa yksittäistapauksissa erityisen tarveharkinnan perusteella.

Näytteenottoon ja tutkimuksiin on varauduttu ruokamyrkytysepäilyjen ja muiden terveysvaaratilanteiden selvittämiseksi. Valmius on myös pyynnöstä ottaa näytteitä, jotka ovat osa valtakunnallista projektia tai ohjelmaa. Osallistuminen valvonta- tai tarkastusohjelmaan päätetään kuitenkin tapauskohtaisesti. Näytteitä voidaan ottaa mikrobiologisia, kemiallisia tai aistinvaraisia tutkimuksia varten.

Viranomaisnäytteitä ottaa yksikön henkilökunta tai viranomaisen hyväksymä ulkopuolinen asiantuntija. Koska pienemmillä vesilaitoksilla on usein ollut ongelmia näytteenotossa, tekevät viranhaltijat jatkossa pääasiassa näytteenoton. Terveystarkastajat ottavat myös näytteitä tarvearvioinnin perusteella esim. tarkastusten yhteydessä, kun rutiininomaisten talous- tai uimavesivalvonnan näytteenoton toimenpiderajat ylittyvät tai epidemiaselvitysten yhteydessä. Toiminnanharjoittajat voivat hoitaa näytteenottonsa itse, osoitettuaan ensin pätevyytensä, tai käyttämällä ulkopuolista näytteenottajaa. Pätevyyden hyväksymisen perusteena käytetään sertifiointeja tai viranhaltijoiden omia tarkastuksia näytteenottajan riittävästä tiedoista näytteenottoa varten. Tarvittaessa näytteenottajille asetettavista vaatimuksista tehdään tarvittaessa sisäinen ohje. Näytteenottajan hyväksyminen kirjataan kohteen dokumentointiin.

Tutkimustulokset lähetetään aina sekä valvontakohteeseen että valvontaviranomaiselle. Niitä kohteita varten, joiden näytteenotto on lakisääteinen, laaditaan kohdekohtaisia näytteenottosuunnitelmia.

Toiminnanharjoittaja maksaa seuraavien viranomaisnäytteiden näytteenotot ja analyysit:

- omavalvonnan varmistamiseksi otettavat näytteet (mikrobiologiset ja kemialliset analyysit),
- suurten ja pienten vesilaitosten vesinäytteet (mikrobiologiset ja fysikaalis-kemialliset analyysit sekä säteily),
- uima-altaiden, uimarantojen ja talviuintipaikkojen vesinäytteet (mikrobiologiset fysikaalis-kemialliset ja radioaktiivisuusanalyysit),
- terveysuojelulain mukaiset materiaali- ja ilmanäytteet,
- tupakkalain mukaiset ilmanäytteet.

4.1.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteillä pyritään selvittämään toimijan omavalvonnan toimivuutta. Viranomaisnäytteenotto kohdistetaan tarpeen mukaan toimintatyyppiin, joiden riskejä on tarpeen tarkastella lähemmin tai joissa muuten koetaan olevan tarpeellista tehdä näytteenottoa valvonnan tueksi. Viranomaisnäytteet ovat toimijalle maksullisia. Näytteitä voidaan ottaa tarkastusten yhteydessä tai projektinomaisesti erillisinä näytteenottoina. Vain näytteenottoa varten tehtyä käyntiä valvontakohteessa ei katsota tarkastukseksi. Mikäli näytteenottotulokset eivät vastaa asetettuja vaatimuksia, voi olla tarpeen ottaa uusia näytteitä. Näytteenottotulokset käydään läpi toiminnanharjoittajan kanssa seuraavan tarkastuksen yhteydessä.

Viranomaisnäytteistä tehdään lähinnä mikrobiologisia analyyskejä (mikrobiologinen laatu, tilojen puhtaus). Esim. vierasaineiden tarkistamiseksi tehdään kemiallisia kokeita ylempien viranomaisten pyynnöstä.

Viranomaisnäytteitä käytetään tarkistettaessa itsevalvonnan ja prosessien toimivuus sekä käsittelyhygienian kyseisissä tiloissa. Näytteenotot ovat toimijoille maksullisia. Viranomaisnäytteenotto toteutetaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Viranomaisnäytteenotto kohdistetaan alla olevan suunnitelman mukaisesti erityisesti valvontakohteisiin, joilla ei itsellään ole toimivaa suunnitelmaa itsevalvonnan puitteissa tapahtuvan näytteenoton varalta. Näytteenotto voidaan tehdä suunnitellun valvonnan ulkopuolella, jos epäillään elintarvikehygienian puutteita tai jos omavalvonnan talousvesitutkimuksia ei ole toteutettu asianmukaisesti kehotuksesta huolimatta. Tutkimustuloksia käytetään suoraan kohdekohtaisessa valvonnassa, mutta myös arvioitaessa erityyppisten kohteiden riskejä.

Taulukko 2: Suunnitelmallinen näytteenotto elintarvikevalvonnassa 2020-2024

Elintarvikehuoneisto	Viranomaisnäytteenotto	Näytteet (kpl)
Ilmoitetut huoneistot	Painopiste mikrobikriteeriasetuksen (2073/EY/2005) seurannassa ja salmonellanäytteissä, missä omavalvonta ei ole tuottanut riittävää riskien hallintaa.	Projektina 1-2 krt/a valvontatulosten perusteella.
Pienteurastamo	Valvottu näytteenotto vierasainetutkimuksia varten	Ohjeiden mukaan

Pienleikkaamo	Lihanäytteitä asetuksen 20/VLA/2001 mukaisesti tarvearvioinnin perusteella.	Kohdetta valvovan viranhaltijan päätöksen mukaisesti
Lihantuotantolaitos	Mikrobiologisia näytteitä lihasta ja jauhelihasta raaka-aineiden hygieenisen laadun tarkkailua varten (aerobisten bakteerien kokonaismäärä, koliformiset bakteerit, stafylokokit ja <i>Listeria monocytogenes</i>)	2 kpl/v
Munapakkaamot	Pintahygienianäytteet (salmonellat, stafylokokit) MMMa 1148/2006 mukaisesti	1-2 kpl/v
Kala-alan laitokset	- Tilojen <i>Listeria monocytogenes</i> -kartoitus näytteenotoilla tarvearvioinnin perusteella -Kalanjalostustuotteiden mikrobiologinen laattu (2-3 parametriä lainsäädännön mukaisesti sekä tarvittaessa käsittelyhygienian kartoittamiseksi	esim. 2-5 kpl/toimija/v kohdetta valvovan viranhaltijan päätöksen mukaisesti
Muut laitosmaiset kohteet tai suurempi valmistus	Tilojen <i>Listeria monocytogenes</i> -kartoitus tarveharkinnan mukaisesti	Esim. 2-5 kpl/toimija/v kohdetta valvovan viranhaltijan päätöksen mukaisesti
Muu projektityyppinen näytteenotto erillisen tarvearvioinnin mukaisesti. Terveysvalvonnan johtaja päättää tämän kaltaisista projekteista.	Tarveharkinnan mukainen suuntaus, 1—4 analyysiä/näyte	0-10 näytettä/a

4.1.2 Terveysuojeluvalvonta

Terveysuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät viranomaisnäytteenottoon kuuluvat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Näytteitä otetaan terveystarkastajan määräämän suunnitelman mukaisesti talousvedestä, uimavesistä ja uima-allasvesistä.

Näytteenottojen määrä saattaa vaihdella vuoden mittaan sitä mukaa kuin näytteitä lisätään tai poistetaan kohdekohtaisten suunnitelmien ja ohjelmien päivitysten yhteydessä.

Talous- ja uimavesien laatuvaatimuksista ja näytteenotosta säädetään seuraavissa asetuksissa:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta.

Terveystarkastajat suunnittelevat vuosittain seuraavat näytteenotot vuosille 2021-2024:

Talousvedet:

>5 000 käyttäjän vesilaitokset: 100 näytettä

50 – 5 000 käyttäjän vesilaitokset: 56 näytettä

≤50 käyttäjän vesilaitokset: 10

yksittäisten toimijoiden kaivot: 60 näytettä

Uimavedet:

Uimarannat ja talviuintipaikat: 138 näytettä

Uima-altaat, uimalat, uimahallit: 64 valvontatutkimusohjelman mukaista näytettä

Näytteitä voidaan ottaa myös oleskelutilojen terveydellisten olojen selvittämiseksi tai esimerkiksi siivoustoiminnan omavalvonnan tarkistamiseen. Tällaisten näytteiden ottajat ovat kuitenkin pääsääntöisesti ulkopuolisia asiantuntijoita.

4.1.3 Muut valvontalajit

Tupakka- ja nikotiinivalvontaan ei yleensä kuulu näytteenottoa, mutta tarvittaessa voidaan esimerkiksi tilojen savuttomuutta tutkia näytteenotoin.

4.2 Laboratoriot

Eteläkärjen ympäristöterveyden viranomaisnäytteet tutkitaan LUVYLab Oy:n:n laboratoriossa, joka on FINAS-akkreditointipalvelun hyväksymä laboratorio T147. Käytössä oleva laatujärjestelmä on SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin mukainen. Laboratorion pätevyysalueita ovat M 1 Yleiset indikaattoriorganismit ja M 2 Tavanomaiset ruokamyrkytyspatogeenit. Lisäksi yllämainitut laboratoriot ostavat tarvittaessa muiden laboratoriodien palveluja (Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus (tunnus T064), Eurofins (T089) ja MetropoliLab (tunnus T058)). Mikrobilääkejäämät ja lintujen salmonellanäytteet tutkitaan HK Foodsin laboratoriossa Forssassa (tunnus T173).

Yksikön budjettiin on varattu varoja valmiussopimusten solmimiseen laboratoriodien kanssa, jolloin näytteitä voidaan viedä laboratorioon myös toimistoajan ulkopuolella. Käytännössä näytteiden ympärivuorokautinen vastaanotto laboratoriossa ei ole tarpeen, vaan päivän pidentäminen riittää. Yksiköllä on asianmukaiset mahdollisuudet näytteiden säilytykseen molemmissa terveystarkastajien toimipaikoissa, kunnes ne voidaan kuljettaa.

5. VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan vuosien aikana ja arvioidaan valvonnan tehokkuutta, voimavarojen riittävyyttä ja valvonnan kohdentumista. Kunnan terveydensuojeluviranomainen arvioi valvontasuunnitelman toteutumista vuosittain osana PDCA-syklin arviointiosuutta. Valtioneuvoston asetuksen 665/2006 mukaan toteutumisen arviointiin tulee sisältyä:

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
- tarkastusten kattavuus
- näytteiden määrä kohdetyypeittäin
- valvonnasta saatujen tulosten kohdentuminen

Valvontasuunnitelma edellyttää myös, että seuraavat kohdat sisältyvät arviointiin lainsäädännön vaatimusten lisäksi:

- Resurssit ja miten yhteistyöalue toimii
- Toiminnan kehitystarpeet
- Tulokset arviointi- ja ohjauskäynneistä

Valvonnan arvioinnissa käytetään taustamateriaalina keskusvirastojen laatimia lomakkeita, joiden avulla selvitetään toimialakohtaisesti toteutunut valvonta. Arvioinnin tulokset toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon, joka toimittaa ne edelleen keskusvirastoille. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi käsitellään Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnassa ennen kuin se annetaan tiedoksi Aluehallintovirastolle.

Liitteet

LIITE 1. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastustiheydet sekä tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika vuonna 2023.*

Kohdetyyppi	Kohteiden määrä 2022	Tyypillinen tarkastustarve/v	Tarkastukset, jotka suunnitellaan tehtäväksi v. 2023	Tarkastukseen käytettävä aika/tark. (h)	Kokonaisaika-tarve 2023(h)
Keskuskeittiö	27	1-2	28	6	168
Laitoskeittiö	37	1	20	4	80
Tarjoilukeittiö	60	0,35	38	3	114
Ravintola	115	0,35-1	100	4	400
Kahvila	44	0,3-0,5	18	3	54
Pubi tai vastaava pienimuotoinen käsittely	12	0,35	8	2	16
Grilli, pikaruokapaikka	28	0,5	18	4	72
Siirrettävät elint.huoneistot, ulkomyynti	43	0-0,5	25	3-4	85
Tukkuliike	4	0,35-1	3	4	12
Market jossa palvelutiski, palvelutiski ruokakaupassa	12	0,35-2	17	5-6	94
Pieni ruokakauppa tai myymälä, jossa pienempi riski	35	0,35-1	29	4	112
Kauppa, jossa myydään kuivatavaroita	15	0,35	10	3	30
Muu elintarvikkeiden myynti	18	0,35	17	4	76
Liha-alan laitos	1	2-4	2	4	8
Maitoalan laitos	2	1-2	4	4	16
Leipomo, jossa helposti pilaantuvia tuotteita	12	1	8	5	40
Leipomo, leivän valmistusta	4	1	3	3	9
Pienimuotoinen kalanjalostus, ilmoitettu elintarvikehuoneisto	15	1	15	4	60
Pienimuotoinen lihankäsittely, ilmoitettu elintarvikehuoneisto, teurastuspaikka	7	1	7	4	28
Muu valmistus, vakiintunut kansallinen levikki	2	1-2	2	5	10
Muu valmistus	12	0,35-2	10	4	40
Muu valmistus suoraan kuluttajalle	10	0,35-1	8	4	32

Kohdetyyppi	Kohteiden määrä 2021	Tyypillinen tarkastustarve/v	Tarkastukset, jotka suunnitellaan tehtäväksi v. 2022	Tarkastukseen käytettävä aika/tark. (h)	Kokonaisaika-tarve 2022 (h)
Kontaktimateriaalien valmistus	1	1	1	5	5
Pakkaamo, viljan, vihannesten ja hedelmien käsittely	4	0,35-0,5	4	2-4	16
Munapakkaamo	2	1	2	4	8
Kuljetukset	1	0,35	1	2	2
Varastot	9	0,35-1	9	3	27
YHTEENSÄ	532		404		215 työpäivää (1614 h)
Alkutuotanto: vilja, hunaja	500	0,1	Jos tarvetta ilmenee	2	
Alkutuotanto: maidontuotanto	18	0,3	16	4	64
Alkutuotanto: lihantuotanto	20	0,2	17	4	68
Alkutuotanto linnut/munat	3	0,2	1	4	4
Alkutuotanto: kalastus	10	0,2	Jos tarvetta ilmenee	2	
Yhteensä			34		136 h, 18 htpv

*Laskuissa ei ole huomioitu seurantatarkastusten tarvetta.

LIITE 2. Terveystuomiovalvonta

Terveystuomiovalvonnan kohteet, tarkastustiheydet sekä tarkastuksiin käytettävä aika vuonna 2023

Kohdetyyppi	Kohteiden määrä 2022	Tyypillinen tarkastustiheys/a	Tarkastusten määrä 2023	Tarkastukseen käytettävä aika (h)	Kokonaisaika-atarve (h) v. 2023
Asetuksen 1352/2015 mukaiset kohteet, > 5000 käyttäjää ja vastaavat	3	1	3	23	69
Muut asetuksen 1352/2015 mukaiset kohteet	12	1	12	3* t. 8	66
Asetuksen 401/2001 mukaiset kohteet	13	0,5 tai 0,3, jos vain jakelua	4	3* t. 5	29
Muu talousvesi (401/2001) ***	58	-	Tarpeen vaatiessa	Kuluneen ajan mukaisesti	40
Koulut, oppilaitokset ja esikoulut	52	0,3	21	6 t. 8**	140
Majoitus	62	0,2	9	4	36
Yleinen sauna	5	0,5	2	3	6
Solariumit	1	0,2	0	3	0
Tatuoijat ja vastaavat salongit, ihon käsittelyt	34	0,25	6	3	18
Päiväkoti ja vastaava	34	0,3	7	6 t. 8**	50
Lastenkoti ja vastaava	3	0,3	1	4	4
Iltapäiväkerhot, lasten leirikeskukset ja vastaavat	23	0,25	12	4	48
Palvelutalo, ja vastaava	23	0,3	4	6	24
Julkinen kuntosali, liikuntahalli tai -sali	27	0,2	10	3	30
Suuri uimaranta	10	1	10	2* tai 5	50
Pieni uimaranta	28	1	28	2* tai 4	96
Uima-altaat	6	1	6	7	42
Uimahalli	1	1	1	10	10
Yhteensä	422		136		101 htpv

Tarkastustiheydet

2 kaksi kertaa vuodessa

1 kerran vuodessa

0,5 joka toinen vuosi

*= dokumentinspektio

**yhteistarkastus

0,25 kerran neljässä vuodessa

0,2 kerran viidessä vuodessa

0,3 kerran kolmessa vuodessa

*** ei suunnitelman mukaista valvontaa

LIITE 3. Tupakkavalvonta

Tupakkavalvonnan kohteet sekä tarkastuksiin käytettävä aika vuosina 2020-2024

Kohdetyyppi	Kohteiden määrä 2021	Tyypillinen tarkastustiheys/a	Tarkastukseen käytettävä aika (h)	Teemavuosi	Tarkastuksia 2023	Työaika 2023 (h)
Tupakointikiellot ja -rajoitukset: Ravintola, jossa tupakointitila	2	0,3	2	2020 2023	2	4
Myynti, mainonta ja esillä pito - vähittäismyynti	65	0,5	2		33	66
Toistuvat suuret yleisötilaisuudet			2	2021	0	0
YHTEENSÄ					34	9,3 htpv

LIITE 4. Nikotiinivalmisteiden valvonta

Lääkelain mukaisen valvonnan kohteet, tarkastustiheydet sekä tarkastuksiin käytettävä aika vuosina 2020-2024

Lääkelain mukaiset kohteet	Suosittelun tarkastustiheys /vuosi	Tarkastukseen käytettävä aika	Kohteiden määrä 2022	Tarkastusten määrä 2023	Työaika 2023 (h)
Nikotiinikorvausvalmisteiden vähittäismyyntipaikat	0,3	2	19	8	16
Nikotiinikorvausvalmisteiden vähittäismyyntipaikat, jotka ovat oppilaitosten läheisyydessä	0,5	2	4	2	4
Yhteensä			19	10	2,7 htpv

LIITE 5, Tarkastusten sisältö, terveydensuojelulaki, tupakkalaki, lääkelaki ja muu lainsäädäntö

Toimintaluokka /- tyyppi valvontaohjelman mukaan	Perustelut vaihtoehtoisille tarkastusmenettelyille	Tarkastuksen lakiperuste ja sisältö	Huomioitavaa valvonnassa 2021-2023
EU-raportoitava vedenjakualue, yli 1000 m³ tai min. 5000 henkilölle	Voidaan toteuttaa asiakirjatarkastuksena yksittäisinä vuosina, jos aiemmissa tarkastuksissa ei ole havaittu puutteita.	TsL: valvontatutkimusohjelma, erityistilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, omavalvonta, vedenottamot, vedenkäsittely, ylä- ja alavesisäiliöt, tiedotus	Valvontatutkimusohjel- ma ja WSP:t laadittava vuoden 2020 loppuun mennessä.
Talousveden toimittaminen, muu vedenjakualue, 10 - 999 m³ tai 50 – 5000	Voidaan toteuttaa asiakirjatarkastuksena yksittäisinä vuosina, jos tarkastuksissa ei ole havaittu puutteita.	TsL: valvontatutkimusohjelma, erityistilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, omavalvonta, vedenottamot, vedenkäsittely, ylä- ja alavesisäiliöt	2021: 3 WSP:tä ja 3 valvontatutkimus- ohjelmaa tulee hyväksyä tai päivittää
Pieni vedenjakualue, alle 10 m³ tai alle 50 henkilölle	Voidaan toteuttaa asiakirjatarkastuksena yksittäisinä vuosina, jos tarkastuksissa ei ole havaittu puutteita.	TsL: näytteenottosuunnitelma, erityistilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, omavalvonta, vedenottamo, veden käsittely, vesisäiliöt, tiedotus	2021: Ainakin 9 riskinarviointia ja näytteen- ottosuunnitelmaa laadittava tai päivitettävä
Tukkulaitos, talousvettä toimittava	Voidaan toteuttaa asiakirjatarkastuksena yksittäisinä vuosina, jos tarkastuksissa ei ole havaittu puutteita.	TsL: valvontatutkimusohjelma, erityistilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, omavalvonta, vedenottamot, vedenkäsittely, ylä- ja alavesisäiliöt, tiedotus	
Suuret, vain ostovettä jakavat veden jakelualueet		TsL: valvontatutkimusohjelma, erityistilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, tiedotus	Vain dokumentti- tarkastuksin
Vain ostovettä jakavat veden jakelualueet		TsL: valvontatutkimusohjelma, erityistilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, tiedotus	Vain dokumentti- tarkastuksin
Valvottavat kaivot (elintarvikehuoneisto tai julkinen/kaupallinen toiminta)	Jos tulokset ovat olleet hyviä, vain asiakirjatarkastus	TsL: kaivon ympäristö ja rakenteet kohteissa joissa vesinäytteet antavat aihetta. Muuten näytteenotto ja analyysitulokset	
Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas, pieni yksittäinen allas	Tarkastustiheyttä voidaan vähentää tai tarkastukset toteuttaa dokumenttitarkastuk- sena, yksittäisinä vuosina jos toiminta on ollut hyvin hoidettua	TsL: vedenlaatu, vedenkäsittelylaitteet, käyttötarkkailu, tilojen hygienia, valvontatutkimusohjelma, tiedottaminen, ongelmatilanteiden hoito	

Toimintaluokka /- tyyppi valvontaohjelman mukaan	Perustelut vaihtoehtoisille tarkastusmenettelyille	Tarkastuksen lakiperuste ja sisältö	Huomioitavaa valvonnassa 2021-2023
Yleiset uimarannat, EU	Joka toinen tarkastus voi olla asiakirjatarkastus	Tsl: <u>Rannan tarkastus:</u> uimavesiasetuksen (177/2008) vaatimukset, roska-astiat, käymälät, tiedotus, hygieniaohjeet sekä omavalvonta ja sen toimivuus <u>Asiakirjatarkastus:</u> tutkimustulokset, näytteiden otto, uimavesiprofiili ja tiedotus	Näytteenoton suunnittelu ennen kauden alkua, näytteenoton asianmukaisuuden varmistus ennen kauden alkua tai sen alussa sekä itsenäiset tarkastukset <u>tai</u> tarkastus yhdessä toimijan edustajan kanssa.
Pienet yleiset uimarannat	Joka toinen tarkastus voi olla asiakirjatarkastus	Tsl: <u>Rannan tarkastus:</u> pienen uimavesiasetuksen (354/2008) vaatimukset, roska-astiat, käymälät, tiedotus, hygieniaohjeet sekä omavalvonta ja sen toimivuus <u>Asiakirjatarkastus:</u> tutkimustulokset, näytteiden otto, uimavesinäytteet ja verkkosivut	Näytteenoton suunnittelu ennen kauden alkua, näytteenoton asianmukaisuuden varmistus ennen kauden alkua tai sen alussa sekä itsenäiset tarkastukset <u>tai</u> tarkastus yhdessä toimijan edustajan kanssa.
Talviuimapaikat	Joka toinen tarkastus voi olla asiakirjatarkastus	Tsl: veden laatu, hygienia, siisteys, ympäristö, omavalvonta, tiedottaminen	Voidaan sovitusti tehdä itsenäisenä tarkastuksena, jolloin lisätietoja pyydetään tarvittaessa toiminnanharjoittajalta ennen tarkastusta.
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset		Tsl: Perustiedot, omavalvonta, tilat (erityisluokat), sisäilma- ja ympäristöolosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin. Radontutkimusten tilanne. Mittaukset: alustavasti tarvittaessa esim. T, kosteus, CO ₂ - tarkastushavaintojen ja tulosten perusteella tarvittaessa edellytetään lisäselvityksiä ja -mittauksia.	Monialainen tarkastus tai tilanteesta riippuen erillinen tarkastus.

Toimintaluokka /- tyyppi valvontaohjelman mukaan	Perustelut vaihtoehtoisille tarkastusmenettelyille	Tarkastuksen lakiperuste ja sisältö	Huomioitavaa valvonnassa 2021-2023
Sosiaalihuollon palvelut: Päiväkodit, Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt, Vanhainkodit ja vastaavat, Muut sosiaalialan yksiköt		TsL: Perustiedot, tilat, omavalvonta, sisäilma- ja ympäristöolosuhteet, käymälä- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto ja tuhoeläimet, kiinteistön talousjohdovesi, ulkoalueet ja -rakenteet. Radontutkimusten toteutus. Mittaukset: alustavasti tarvittaessa esim. T, kosteus, CO ₂ - tarkastushavaintojen ja tulosten perusteella tarvittaessa edellytetään lisäselvityksiä ja -mittauksia.	
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot		TsL: Perustiedot, tilat, omavalvonta, sisäilma- ja ympäristöolosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin. Radontutkimusten tilanne. Mittaukset: alustavasti tarvittaessa esim. T, kosteus, CO ₂ - tarkastushavaintojen ja tulosten perusteella tarvittaessa edellytetään lisäselvityksiä ja -mittauksia.	
Majoitustoiminta - hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat, kasarmit jne.		TsL: Perustiedot, tilat, omavalvonta sisäilmaolot, puhtaanapito, kiinteistön talousvesi TupL: tupakointikiellon noudattaminen	TupL tarkastetaan vain TsL-tarkastuksen yhteydessä tai jos valituksia on esiintynyt
Yleiset saunat		TsL: Perustiedot, tilat, puhtaanapito, kiinteistön talousvesi, haittaeläimet, omavalvonta	Yleiset saunat, jotka ovat osa suurempaa kokonaisuutta tarkastetaan osana niitä.
Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely ja hoito (myös solariumliikkeet)		TsL: Perustiedot, työvälineiden hygieniat, ilmanvaihdon riittävyys, siivouksen taso, puhtaanapito, omavalvonta	
Solarium		SäL: <u>Palveluiden turvallisuus lain 173-174 § mukaisesti</u>	

Toimintaluokka /- tyyppi valvontaohjelman mukaan	Perustelut vaihtoehtoisille tarkastusmenettelyille	Tarkastuksen lakiperuste ja sisältö	Huomioitavaa valvonnassa 2021-2023
Muu terveyshaittaa aiheuttava toiminta	.	TsL: Toimintaa koskevien määräysten ja tai päätösehtojen valvonta	Koska kohteita, joilla on TsL mukaisia määräyksiä tai ehtoja
WHO:n satamalistalla olevat ulkomaan- liikenteen satamat	Vain satamat, joissa tehdään ulkomaanliikenteen saniteettitarkastuksia, SYMI:n alueella vain Hangossa ja Inkoossa	TsL/WHO:n kansainvälinen terveys sääntö: WHO:n ja kansallisen ohjeistuksen mukaisesti	
Liikuntatilat		TsL: Perustiedot, tilat, omavalvonta, sisäilmaolot, puhtaanapito, kiinteistön talousjohtovesi	
Kylmälaitteet, YsL		YsL: Kappaleen 17 vaatimusten noudattaminen	Muiden tarkastusten yhteydessä
Tupakkatuotteiden vähittäis- ja tukkumyynti, TupL		TupL: Myynnin järjestelyt, markkinointi, omavalvonta sekä kaupan laillisuus	Lääkelain ja elintarvikelain tarkastusten yhteydessä
Nikotiinikorvaus- hoitovalmisteiden vähittäismyynti, LääkeL		LL: Myynnin järjestelyt ja omavalvonta	Tupakkalain ja elintarvikelain yhteydessä
Ravintoloiden tupakointitilat, TupL		TupL: omavalvonta, savun poiston toimivuus	Elintarvikelain mukaisten tarkastusten yhteydessä

Lyhennykset:

TsL: Terveydensuojelulaki (763/1994)

TupL: Tupakkalaki (549/2016)

LL: Lääkelaki (395/1987)

YsL: Ympäristönsuojelulaki (527/2014)

SätL: Säteilylaki (859/2018)

SYMI: Eteläkärjen ympäristöterveys

WSP: Water Safety Plan

LIITE 6. Kirjallisuusluettelo

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2024, Ruokavirasto ja Valvira, Helsinki 2019, sekä näiden päivitykset